

Advocaat- *assistenten* gezocht

Hbo-jurist gaat niet werken, maar studeert door

Het notariaat, de rechterlijke macht en de rechtsbijstandverzekeraars lopen behoorlijk warm voor de hbo-jurist. En ook de advocatuur ziet kansen. De afgestudeerde hbo'ers zelf blijken echter in groten getale door te stromen naar het academisch onderwijs. Terwijl de opzet juist was om een nieuw soort werknemer te creëren voor de overspannen arbeidsmarkt. Een gesprek hierover met een propagandist, een scepticus en een pragmaticus.

door **Michiel van Kleef**
foto's **Geert Snoeijer**

De eerste gesprekspartner is mr. *Gerard Hupperetz*, directeur van de juridische hogeschool

Avans-Fontys. Hij is de onvermoeibare propagandist die bij herhaling in de pen kruipt als er sprake is van mis(ver)standen. Onlangs nog toen de Tweede Kamer een motie aannam waarin werd uitgesproken dat de rechterlijke macht eigenlijk niet toegankelijk zou moeten zijn voor doorstromers vanuit het hbo. De scepticus is prof. dr. *Rob van Otterlo*, verbonden aan de Nederlandse Orde van Advocaten, maar in dit gesprek sprekend vanuit zijn functie als bijzonder hoogleraar Organisatie van de juridische dienstverlening aan de Universiteit van Amsterdam. Hij staat zeker niet onverdeeld positief tegenover de doorstroming van hbo'ers naar de togaberoepen. En de praktisch ingestelde deelnemer aan dit gesprek is mr. *Mark Bannenberg*, managing partner van Banning Advocaten in Den Bosch.

Advocaat-assistent

Directe aanleiding voor dit gesprek zijn de plannen die *Bannenberg* heeft ontwikkeld om tot invoering te komen van de functie van advocaat-assistent: "We hebben vorig jaar een onderzoek laten verrichten

welk werk hbo-juristen zouden kunnen doen op een kantoor als het onze. Het ging met name over de organisatie van de ondersteuning van advocaten, en de taken die de advocaten in de ondersteuning graag goed uitgevoerd zien worden. Uitgangspunt was de constatering dat advocaten een inhoudelijk steeds zwaardere ondersteuning nodig hebben. Je moet dan denken aan een functie vergelijkbaar met die van gerechtssecretarissen. We hebben daar de voorbereidingen voor getroffen, functieprofiel bepaald, salarisschaal ontwikkeld en toen zijn we naar de hogeschool van Gerard gegaan om die mensen te werven. Maar dat is dus niet gelukt. We kregen ons verhaal niet voor het voetlicht. Het leefde blijkbaar nog niet.” *Hupperetz*: “Blijkbaar slagen we er onvoldoende in om het werken na het hbo als een aantrekkelijke optie te presenteren. Dat kan beter, bijvoorbeeld door mensen van het kantoor van Mark te laten vertellen over de praktijk. Wij moeten de studenten als het ware verleiden om de beroepspraktijk in te gaan na het hbo. Maar in de psychologie van de afstuderenden werkt het blijkbaar nog steeds zo dat een academische titel als iets beters wordt ervaren en dus zien we dat dan 50 procent van de studenten doorstroomt naar het academisch onderwijs.” *Van Otterlo*: “Maar dat is toch waanzinnig? Dan is er toch iets mis met dit systeem? Dan zou het ministerie van Onderwijs zich toch moeten afvragen waar het mee bezig is. Het hbo is toch geen voorportaal van een academische opleiding? Het probleem is dus dat hbo-studenten het beeld hebben dat een universitaire opleiding iets beters is dan een hbo-opleiding. Wat we nu hebben is een binair stelsel dat niet werkt, althans onvoldoende. En als die opleidingen zo naar elkaar toekruipen dan kunnen we beter naar het Amerikaanse systeem gaan, waarbij iedereen naar een *college* gaat, een bachelor haalt, en de echte goeden doorstromen naar een master. Je moet constateren dat het niveau van de universitaire bachelor eigenlijk te laag is, en dat komt weer omdat universiteiten worden beloond voor het afleveren van grote aantallen studenten. Het is een perfide systeem maar daar zitten we nu eenmaal mee.” De vraag wordt gesteld aan *Hupperetz* of hij niet medeschuldig is aan dit probleem door voortdurend in de publiciteit te roepen dat alle togaberoepen moeten worden opengesteld voor hbo’ers. “Nou, zo simpel ligt dat niet. Denk niet dat doorstroming zo eenvoudig is. Eerst vier jaar hier de hbo-bachelor, dan een schakeljaar aan de universiteit en dan nog de master. En ik propageer de doorstroming niet zo zeer als wel dat ik vind dat het mogelijk moet zijn voor de beste studenten.” *Bannenbergh*: “Ik heb hier allemaal geen verstand van en ik vind het ook niet zo boeiend. Dat regelen ze maar in Den Haag. Wat ik belangrijk vind is dat wij in de advocatuur continu worden geconfronteerd met tekorten op de arbeidsmarkt. En dan vind ik het alleen maar fijn als er nieuwe doelgroepen bijkomen. Of ze nou links of rechtsom binnenkomen. En ik constateer ook dat wij hier op kantoor allerlei aanvullende opleidingen geven aan onze jongens en meisjes op het gebied van, ik noem maar even op, time management, schrijfvaardigheden, logisch redeneren. En ik constateer ook dat de mensen van Gerard op die gebieden wél geschoold zijn. Dus als die nou juridisch nog wat meer onderlegd raken, kan ik daar echt wel goede advocaten van maken. Want ook hier nemen wij heus niet allemaal wetenschappers aan hoor.”

Bespiegelende houding

Van Otterlo: “Ik denk toch dat advocaten baat hebben bij een bespiegelende houding. Ze moeten een onderzoeksmentaliteit hebben, onderzoeksgericht zijn. En daar ligt het verschil met de hbo-opleiding die veel praktischer van aard is. En dat moet ook. Ik kan geen uitspraken doen over de juridische kwaliteit van de hbo-juristen die nu als zodanig werkzaam zijn. Dat zijn er nog te weinig. Heel interessant wordt het als hbo-juristen zich na een master zonder al te veel moeite kunnen handhaven op advocatenkantoren. Dan hebben we blijkbaar een nieuwe reguliere route bedacht voor de toegang tot de togaberoepen.” *Hupperetz*: “Wat ik bijzonder vind aan jouw uitspraken is dat het lijkt dat je bang bent dat hbo-juristen zich te gemakkelijk op de universiteit zouden kunnen handhaven. Dan heeft die universiteit blijkbaar onvoldoende niveau.” *Van Otterlo*: “Nee, bang is niet het woord. Als blijkt dat de helft van de hbo-studenten zich kan handhaven op de universiteit, dan vind ik dat er sprake is van een rare ontwikkeling. En ik moet nog zien waar die hbo’er ergens uit gaat komen tussen die 3000 jaarlijks afstuderende juristen. Rechten is absoluut niet de moeilijkste studie die er is. Het is geen *rocket science*. Maar het is zeker niet zo dat de universitaire studie zo veel makkelijker zou zijn geworden. Ik hoor de grote kantoren daar wel over klagen, maar ik denk dat het meer ligt aan de hogere en specifiekere eisen die de markt stelt aan hun werk. Als gevolg daarvan moeten de grote kantoren hun mensen steeds meer scholen. Ik wil niet meehuiln met de wolven in het bos die huilen dat alles veel slechter is geworden.” *Bannenbergh*: “Nee, dat geloof ik ook niet en ik betwijfel of de

mensen die dit nu roepen zelf zo sterk waren toen zij afstudeerden. Maar nogmaals, ik vind die discussie niet zo interessant. Een beetje academisch. Ik houd er van de dingen te meten, te weten en te analyseren en dan conclusies te trekken. Ik constateer dat de hbo'ers die ik heb gezien heel gemotiveerd zijn. En wat ik wel interessant vind is dat ik heel graag hbo'ers zou inzetten als advocaat-assistent. Mijn advocaten willen graag op een hoog niveau samenwerken met iemand die ze ondersteunt. En die ook voor de klant een aanspreekpunt kan zijn. Een advocaat zoekt naar rust in zijn praktijkvoering en een goede assistent verschaft die rust. Die organiseert je praktijk, zodat jij je met je volle concentratie met de inhoud kunt bezighouden. Stress is prima, maar niet over de vraag of er wel of niet een brief is uitgegaan en of een processtuk wel compleet is. Advocaten zijn organisatorisch toch vaak wat minder. En het mooie is dat dit model ook voor kleine kantoren een uitkomst zou kunnen zijn.”

Inzet

Om het werken bij Banning nog aantrekkelijker te maken voor hbo'ers én om tegemoet te komen aan de wens op den duur op academisch niveau te gaan werken heeft Bannenberg nog iets extra's bedacht: “Hbo'ers die hier komen werken bieden wij de mogelijkheid om vier dagen te werken voor een mooi salaris en in hun vrije tijd de master te doen. Let wel, een goed salaris. Als je ziet wat een goede secretaresse hier verdient, zijn de salariseisen van een hbo'er absoluut geen probleem. Kortom: onze gedachte is dat als je hier vier jaar rondloopt als advocaat-assistent en je hebt dan ook een mooie master gedaan, dan heb je wel wat te bieden bij een sollicitatie. Ik denk dat er vooral in de wat bredere praktijk voor deze mensen heel veel perspectief is. Kijk, ik volg nogal wat advocaten in hun carrière en ik constateer dat de volgende regel geldt: wat er uitkomt is het product van aanleg en inzet. Niet de som. De belangrijkste succesfactor is weliswaar intelligentie, maar als ik kijk wie wij allemaal hebben opgeleid, dan zie ik ook mensen die dankzij een enorme inzet en wellicht een wat lagere intelligentie, toch goed scoren. Ik zeg altijd dat als je een normale aanleg hebt voor dit vak, en je bent nauwkeurig, dan word je vanzelf een acht. Dus als hbo'ers wat lager scoren op aanleg, maar weer hoger op inzet, dan komen ook zij op die acht.”

Hbo-rechten

De opleiding hbo-rechten kan worden gevolgd aan de Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Leiden, Haagse Hogeschool, Hogeschool InHolland (Rotterdam), Hogeschool Utrecht, Hogeschool Groningen, Hogeschool Windesheim (Zwolle), Hogeschool Arnhem-Nijmegen en de Juridische Hogeschool Avans-Fontys (Tilburg en Den Bosch). Zo'n 8000 studenten volgen momenteel een opleiding hbo-rechten. Kanttekening hierbij is dat hier relatief veel eerstejaars bij zijn en dat bij rechten de uitval in het eerste jaar erg hoog is (meer dan 40%). Er zijn inmiddels drie lichtingen afgestudeerden: 2006 (Juridische Hogeschool Avans-Fontys, en een pilot bij de Hogeschool van Amsterdam en de Hogeschool Arnhem-Nijmegen), 2007 en 2008. Bij elkaar zullen dat ongeveer 800 afgestudeerden zijn. Een behoorlijk deel hiervan is inmiddels doorgestroomd naar de universiteiten waar de eerste masters afkomstig uit het hbo inmiddels zijn afgestudeerd.

Hbo-rechten en togaberoepen

Sinds de invoering van het bachelor-masterstelsel is niet zonder meer duidelijk dat iemand die een master rechten doet, ook een bachelor rechten heeft gevolgd. Met het oog hierop heeft de wetgever voor de togaberoepen (rechter, advocaat, officier van justitie) gesteld dat zowel een bachelor recht als een master recht aan de universiteit moet zijn behaald. Bij AMvB kunnen hierop uitzonderingen worden gemaakt. Op 1 september 2008 is bij AMvB bepaald dat er een uitzondering bestaat voor de opleiding hbo-rechten. Afgestudeerden van deze opleiding kunnen na een schakeljaar aan de universiteit doorstromen naar de master Nederlands Recht aan de universiteit. Na het behalen daarvan krijgen ze de aantekening 'civiel effect' en hebben toegang tot de togaberoepen. Afgelopen najaar was er nog ophef rond een motie aangenomen door de Tweede Kamer, die uitsprak dat het onwenselijk zou zijn dat hbo'ers rechter, officier of advocaat zouden kunnen worden. Gezien het bovenstaande een

overbodige motie, want hbo'ers moeten eerst wo'ers worden alvorens zij in opleidingstrajecten kunnen komen voor advocatuur dan wel magistratuur.

Bron: Mr. Magazine voor juristen, 01 2009